

Het belang van de zweethond

Hij is onmisbaar!

‘Nergens wordt zoveel gelogen als voor de verkiezingen, tijdens de oorlog en na de jacht!’ aldus Otto von Bismarck.

‘Samenwerken met je hond’ stond op de uitnodiging voor een meerdaags seminar, eind juni, voor Nederlandse zweethondenbegeleiders, met als ondertitel ‘schottekens en nazoeken’. Georganiseerd door Hans Noach en Erick-Jan Kaljee. Plaats van handeling: het Duitse plaatsje Rascheid in de Eifel. De instructeurs voor deze Nederlandse primeur waren de professionele Schweißhundeführer Werner Stief en Alexander Kelle.

Er ontstond een idee!

Voor Hans Noach is de jacht een serieuze aangelegenheid: ‘Je moet je spullen goed voor elkaar hebben. En dan bedoel ik echt alles. Een goed ingeschoten buks, ruime kennis van het wild, voldoende hoogzitten, een ervaren jachtopzichter, een plek om het wild te verwerken, noem maar op. En daar hoort ook een zweethond bij. En zeker niet als sluitpost. Daarom heb ik een zweethond. Om hem klaar te maken voor het nazoeken, het zweetwerk, ben ik in Duitsland naar diverse workshops geweest van Werner Stief en heb getraind bij Will Dokter en Erick-Jan Kaljee. Met EJ ben ik op het idee gekomen om in mijn

veld in Duitsland een seminar te organiseren voor Nederlandse zweethondenbegeleiders. Er wordt in Nederland veel getraind, maar voor echte natuurnazoeken zijn nauwelijks mogelijkheden.’ Noach maakte samen met Kaljee een opzet voor een seminar. Voor de inhoud werden Stief en zijn kompaan Kelle ingehuurd. Stief geeft veel zweethondenseminars en schrijft geregeld voor Paul Parey Verlag, een Duitse uitgever, bekend van onder andere Wild und Hund en Deutsche Jagdzeitung. Kelle is verbonden aan de DLV, Deutscher Landwirtschaftsverlag, uitgever van Pirsch. Hij schreef een bewaarkatern over ‘alles na het schot’. Voor Beierse junior-jagers geeft Kelle cursussen over het belang van het zweetwerk en hoe zich dat verhoudt tot de jacht.

Kroon op het zweetwerk

De meeste termen en begrippen rondom zweetwerk zijn meestal al in het Duits, omdat de nazoek waarschijnlijk zijn oorsprong vond in Duitsland of Oostenrijk. Er werd in die landen alleen maar gejaagd met honden. Om levend wild op te sporen, om op te drijven of om op de plaats te stellen voor de jager. Aangeschoten wild moest worden opgespoord, want er werd hoofdza-

kelijk gejaagd voor de pot. Jagen zonder hond is ook vandaag de dag haast ondenkbaar. Nazoeken is in de Duitse jachtcultuur inmiddels zo mogelijk nog belangrijker dan een goed schot afgeven. Een jager heeft het recht een dier te doden. Maar het dier heeft recht op een snelle dood en mag niet onnodig lijden. Volgens artikel 1 van de Duitse Dierenbeschermingswet mag ‘niemand een dier zonder gegronde redenen pijn doen, laten lijden of verwonden’. Voor de meeste zweethondenbegeleiders is het niet-onnodig laten lijden van dieren de belangrijkste motivatie om zweetwerk te doen. Voor de beloning hoeft de zweethondenbegeleider het niet te doen. De hond krijgt een breuk, net als zijn baasje. Een ferm Waidmannsheil! en twintig euro als vergoeding voor de brandstofkosten. Dat is het wel zo’n beetje. Als dat al gebeurt! Nee, roem valt hen niet ten deel, want geen jager vertelt graag dat hij een dier ziek geschoten heeft en dat het moest worden nagezocht. Of dat de keiler toch een bache bleek, of de reegeit een hinde. Het ethisch besef van de zweethondenbegeleider zorgt ervoor dat er nooit namen worden genoemd, en ook geen zaken die te herleiden zijn naar personen of plaatsen. Het komt geregeld voor dat de ellende zo groot is dat de jager helemaal vergeet het nazoekteam te

bedanken. Maar waar doet de zweethondenbegeleider het dan wel voor? Wat is de kroon op het zweetwerk? Voorop staat dat een dier zo kort mogelijk moet lijden. Slaagt de zweethondenbegeleider daarin, dan geeft dat voldoening. Daarnaast kan de zweethondenbegeleider iets bijzonders: hij heeft zijn hond zo goed getraind dat die in de meeste gevallen het wild vindt. Daar gaan jaren aan training aan vooraf en duizenden euro's aan kosten. Allemaal ingezet om af en toe wild binnen te brengen. De zweethondenbegeleider is trots in stilte, samen met zijn hond.

Het programma

In de ochtend wordt door Kelle de theoretische basis gelegd voor de rest van het seminar. Systematisch nam hij het hele proces door. Welke keuzes maakt een jager voordat hij tot schot komt? Wat voor consequenties hebben die keuzes wanneer het tot een nazoek komt? Hoe kan een zweethondenbegeleider achterhalen wat er gebeurd is, zodat hij de nazoek zo optimaal mogelijk kan uitvoeren? In de middag was het praktijkgedeelte. Stief sleepte op twee plekken een dode haas door het bos waarna een uur later twee jonge honden het spoor uitliepen.

De middag werd ook gebruikt om, als voorbereiding op de zondag, twee sporen uit te zetten met de Fährtschuh, de sporenschoen. Daarna volgde, wederom in het dorpszaaltje, een presentatie van Stief over het belang van het gebruik van de sporenschoen, in plaats van bloed, bij het opleiden van zweethonden. Zondagochtend werden de sporen, die zaterdag waren uitgezet, uitgelopen door twee wat meer ervaren honden.

Juist ook voor jagers

Omdat jacht en nazoek onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn en de meeste jagers geen flauw benul hebben van wat zweetwerk is, zou het seminar eigenlijk voor hen ook heel geschikt zijn. Door meer inzicht te hebben in wat er allemaal bij het nazoeken komt kijken, maken jagers vooraf misschien andere keuzes waardoor nazoeken efficiënter verlopen. Alhoewel in de wet is vastgelegd waar munitie - trefenergie en constructie van de kogel (geen volmantel) - aan moet voldoen, heeft de jager een enorme keuze aan kalibers en kogels. Welk wild gaat hij voornamelijk schieten; roofwild of grofwild? Op welke afstand? Moet het loodvrije munitie zijn? Wat is de verkrijgbaarheid van de munitie? Fragmenteert de kogel waardoor er meer schade is of blijft de kogel compact (paddenstoel) waardoor meer wildbraad overblijft. Allemaal vragen waarop tijdens het seminar duidelijke antwoorden worden gegeven.

Geduld is een schone zaak

Kelle en Stief gaven tussendoor allerlei tips en adviezen, met name voor jagers. Bijvoorbeeld over munitie. Iedere doos munitie heeft een uniek lotnummer. In principe zijn alle patronen met hetzelfde lotnummer met dezelfde hoeveelheid kruit geladen en zullen daarom allemaal hetzelfde schotbeeld geven. Stief vindt het belangrijk dat bij iedere verandering van lotnummer de buks opnieuw wordt ingeschoten. Een ander voorbeeld is dat de jager ruim op tijd naar de hoogzit moet; een uur voor zonsopgang. Dat geeft hem de tijd om de omgeving te leren kennen en vertrouwd te raken met de elementen in het terrein. Denk aan de afstand tot de bosrand, graspolen die in het donker net een wild zwijn zijn, kuilen waarin het wild 'verdwijnt' en wissels als mogelijke uittreedplaats voor het wild, maar die ook als vluchtweg gebruikt kunnen worden. Kelle merkte op dat het wild op zijn scherpst is als het wisselt: 'Beweeg niet, maak geen geluid, zorg dat er geen reflectie is van kijker of buks. Laat het wild op zijn gemak eerst op de voerplek komen om het goed aan te kunnen spreken. Over het algemeen is wild lang genoeg op de voerplek om het rustig te observeren en is er ruim de tijd om het te schieten dier uit te kiezen. Kom je niet tot schot? Jammer, de volgende keer beter. Ook dat is jacht. Maar ga je schieten, richt van onder naar boven. Langs de achterkant van de voorpoot omhoog. Pas de vinger aan de trekker als het trefpunt bereikt is. Dat is halverwege het lichaam van het dier.'

Geen nekschot

Waar Stief en Kelle het allebei heel moeilijk mee hebben, is met schoten op de nek. De nek van een ree of een wild zwijn heeft een trefpunt van ongeveer 2,5 cm. In de nek zit de ruggenwervel, de luchtpijp en de slokdarm. Alleen een treffer van de ruggenwervel is direct dodelijk. Een treffer van de luchtpijp of slokdarm is pas na dagen, vol met stress en pijn, dodelijk. Het grote probleem bij dit alles is dat de gemiddelde verstrooiing (onder ideale omstandigheden) van een goed ingeschoten buks op 100 meter ook ongeveer 2,5 cm is. De kans op ziekschieten is dus heel groot. En dat is in strijd met de weidelijkheidsregels.

Na het schot

Ondanks alle voorbereidingen en inspanningen ligt het dier niet op het schot. Dat gebeurt vaak. Als in een laatste krachtsinspanning weet het weg te komen van de plaats des onheils. Vaak dodelijk getroffen weten dieren toch nog tientallen meters af te leggen naar een schuilplaats om daar in een wondbed dood te gaan. Maar dat hoeft niet. Het kan ook anders zijn. Dat het dier niet direct dodelijk getroffen is en op de vlucht gaat. De schutter weet dat meestal niet, want het is donker en is hij verblind door het mondingsvuur. Vaak is de jager al blij als hij ziet welke kant het dier op vlucht. Is het dier niet meer te zien of te horen, dan wordt een nazoek noodzakelijk. De jager blijft eerst nog een tijdje op de hoogzit zitten en moet dan vervolgens de aanschotplaats gaan markeren. De aanschotplaats mag niet betreden worden om vervuiling te voorkomen. En het is al helemaal verboden om stiekem met de eigen hond te gaan zoeken. Is niet vanaf een hoogzit geschoten, dan moet ook de schietplaats worden gemarkeerd. Als laatste actie belt de jager de zweethondenbegeleider. Die geeft verdere instructies. In veel gevallen wordt de volgende ochtend afgesproken om bij daglicht de nazoek uit te voeren.

Wat is waar?

Voordat de nazoek start, heeft de zweethondenbegeleider een voorgesprek met de jager. Het is van belang om zoveel mogelijk informatie van de jager te krijgen. Op wat voor dier is geschoten? Waar stond het stuk? Hoe laat werd geschoten? Waar werd het dier getroffen? Met wat voor kogel werd geschoten? In de praktijk blijkt dat jagers het niet meer of slechts gedeeltelijk weten. Of gewoon niet eerlijk zijn. Ze willen per se antwoorden geven op de vragen van de zweethondenbegeleider waardoor die lang niet altijd kloppen. Stief geeft een voorbeeld: 'Ik vroeg aan een jager wat hij allemaal gedaan had. Of hij al bij de aanschotplek was geweest. 'Behalve even kijken was er niets gebeurd', zei hij. Toen ik echter met mijn hond in de omgeving van de aanschotplek ging zoeken, begon mijn hond tegen wat boompjes te plassen. Markeren doet hij alleen maar als andere honden dat eerst hebben gedaan. Ik vroeg de jager of hij toevallig met zijn hond op de aanschotplek was geweest,

wat hij meteen toegaf.' De meeste jagers die Stief en Kelle bij een nazoek tegenkomen zijn onzeker over het schot. Ze gaan twifelen over de afstand, was het wild wel vrijgegeven voor afschot, zat het schot wel goed. De zweethondenbegeleider moet als een detective op zoek naar de feiten. Want pas wanneer hij voldoende informatie heeft, kan hij gaan nazoeken.

Net echt

Om de praktijk zoveel mogelijk na te bootsen, waren op een weide een ree en een wild zwijn in een houten frame opgehangen. Vanaf een hoogzit werden ze beschoten, zodat er allerlei schottekens op de bodem te vinden waren. In kleine groepjes gingen de cursisten op hun knieën op zoek. De eerste schottekens vinden was het moeilijkst. Zodra er eenmaal botsplinters of zweet was gevonden, dan ging het hard. Dan

zagen ze ook de torren, vliegen en slakken die duiden op de aanwezigheid van zweet. Longzweet wordt trouwens nooit op de aanschotplaats gevonden. Het wordt tijdens de vlucht uitgehoest. Aan de hand van de kleur is daardoor niet te zeggen dat het longzweet is. Sowieso verandert bloed heel snel van kleur als het rechte reeks met zuurstof in contact komt.

Het ree en het zwijn zijn later verplaatst naar het bos waarna er wederom op het ree is geschoten, maar nu met een wit zeil erachter. Daardoor was goed te zien wat het effect was van het schot. Achter het ree lagen meters ver nog botsplinters, stukjes weefsel en kogelresten (in een boom). Wees dus uiterst voorzichtig wanneer er nog andere dieren in de omgeving rondlopen. Het stuk moet echt vrijstaan. En zorg altijd voor kogelvang. 🐾

Een van de cursisten over dit seminar: "Ik vond de cursus een groot succes, het was professioneel van opzet en ik heb er veel van geleerd. Samenwerken met je hond tijdens de jacht is echt onontkoombaar."

